

IZHAJA MESEČNO — CELOLETNA NAROČNINA ZNAŠA 15 DIN
NAROČA SE: PROSVETNA ZVEZA V LJUBLJANI, MIKLOŠIČEVA 7

ŠTEV. 3

MAREC 1937

LETO XVI

Organizacija zdravstvenega dela in zdravstvene vzgoje v društvu

Dr. Ivo Pirc

Ljudsko zdravje naj bo najvišji cilj vsakega naroda, so učili modri državniiki starih kulturnih narodov. Njihovo prizadevanje, kako uveljaviti ta duh v življenju, delovanju in razvoju svojega naroda, je temeljilo na kritičnem opazovanju dogodkov vsakdanjega življenja, manjkalo mu je pa znanstvenega raziskovanja in utemeljitve.

Danes po tolikih stoletjih položaj ni mnogo spremenjen, pač pa je v marsičem celo paradoksen. Znanstvena raziskovanja so neizpodbitno dokazala, da je zdravstveno stanje poedinca v tesni zvezi z obliko in načinom njegovega pojava kot člana človeške družbe. Z ostro jasnostjo je razkrila znanost vpliv stanja človekove okolice na zdravstveno stanje človeka in z njim človeške družbe, številni znanstveniki, ki so raztegnili svoja raziskovanja do najmanjših podrobnosti in doslej nepoznanih okolnosti, si z njim potrdili stara pravila o vrednosti ljudskega zdravja, si postavili nove nauke o zvezi in odvisnosti ljudskega napredka in zdravja, ter si končno zbrali vse zahteve glede ljudskega zdravja v posebnem zakonu, ki je higijena. V njem so dali

današnji generaciji kašipot z vsemi markacijami, sigurnega vodnika na vrh telesne in duševne popolnosti, ki je končni cilj človekovega stremljenja in ki je najboljše sredstvo za kar najbolj mogočen razvoj naroda.

S trenutkom, ko nam je bil odkrit prej nepoznani svet, ko so bile razgaljene pred nami nevarnosti za naše zdravje, ko so se slišali z vseh delov sveta neovrgljivi dokazi, da je res človek tisti, ki si sam greni in krajša življenje, ali si ga celo sam uničuje, s trenutkom, ko nam je bila pokazana možnost, uravnati si življenje in delovanje v pravilni smeri, s tem trenutkom je prišla na živeti človeški rod moralna dolžnost, izkoristiti to znanje v svoj prid. To je brez dvoma dolžan sebi in bodoči generaciji. Še več!

Nepravilno bi bilo, če bi na vsa ta odkritja ne odgovarjal, bi ostal zanje gluh in slep, ali bi jih skušal omalovaževati, morda celo zanikati.

Ali je sprejel nase današnji rod dolžnost, postaviti skrb za ljudsko zdravje na ono mesto, ki ji danes pripada?

Pri večini narodov z visoko kulturo vidimo tudi visoko razvito zavest za potrebo izboljšanja ljudskega zdravja.

Ta zavest se javlja deloma v zakonodaji in v javnem higijensko prvenstvenem delu, deloma v obsežni in učinkoviti privatni inicijativi. Pri nekaterih narodih s starejšo kulturo (zlasti romanskih) je ta zavest manjša in v tem tudi delo za ljudsko zdravje. Narodi z mlajšo kulturo te zavesti še nimajo, ona se šele rodi. Skrb za ljudsko zdravje ima pri njih še podrejen pomen. V kolikor se goji, poudarja bolj kurativno in karitativno skrbstvo, ne pa higijensko prvenstvenega, ki mu pripada v delu za ljudsko zdravje po znanstvenih ugotovitvah in praktičnih izkušnjah zadnjih desetletij prvenstvo. Slovenci spadamo v to kategorijo. V zadnji skupini so narodi z nizko kulturo, kjer še ni smisla za sistematično kulturno delo niti za organizacijo samo.

V naši ožji in širši domovini so ustvarjeni danes vsi pogoji za podvig zavesti, da je delo za ljudsko zdravje nujno potrebno. Vzbujati in dvigati zavest po potrebi dela za ljudsko zdravje je danes aktualni imperativ vsakega izobraženca in vsakega javnega delavca.

Po naši ustavi mora skrbeti država za zdravje državljanov. Gotovo država to nalogo izpolnjuje, vendar — kakor nas uče izkušnje — je to delo močno nepopolno. Tudi samoupravne oblasti v izdatni meri pomagajo državnim oblastem vršiti njihovo, po ustavi predpisano nalogo. Pa vse to delo je še vedno nezadostno, to čutimo vsi, posebno pa tisti, ki so tako pomoč kdaj potrebovali.

V drugih državah vidimo pri delu za ljudsko zdravje živahno razvito samopomoč, privatno inicijativo. Pri nas je taka samopomoč šele v povojih. V nekaterih srbskih predelih naše države je lepo razvito zdravstveno združenstvo (tudi Slovenci že imamo svojo prvo zdravstveno zadrugo v Ponikvah pri Dobropolju), imamo tudi že nekaj protituberkuloznih lig, pa to je tudi vse. Sodim, da je težko pričakovati, da bi se pri nas v doglednem času mogla razviti katera samostojna zdravstvena organizacija in sicer z

ozirom na preobilico raznih društev, akcij itd. Saj že sedaj visi in sloni vse delo v enem kraju vedno na istih osebah in zaradi tega tudi že zdaj delo trpi. Ker pa je gotovo, da bomo Slovenci brez zdravstvene samopomoči tudi nazadovali v pogledu ljudskega zdravja, bo vendarle treba najti primerno rešitev. In to vidim v naši prosvetni organizaciji, v naših prosvetnih društvih.

Prosvetna društva so skoraj v vsaki župniji; imajo svojo tradicijo, preizkušene vzgojitelje, znatno število članov in so globoko vkoreninjena v ljudstvu. Delokrog prosvetnih društev je širok, vsestranski, predvsem v dviganju in širjenju prave umske in srčne naobrazbe. Že od nekdaj vrše naša prosvetna društva tudi mnogo zdravstvenega dela, zlasti tistega, ki je prvo potrebno, namreč delo za dviganje zdravstvene zavesti, to je zdravstveno vzgojo s higijensko propagando. Nimam pri roki statističnih podatkov, vendar je gotovo, da je velik odstotek vseh zdravstvenih predavanj v Sloveniji organiziran in izvršen v naših prosvetnih društvih in da istotako odpade velik odstotek vseh predavanj v naših društvih na zdravstvena predavanja. In to je tudi popolnoma v redu! Saj je končni cilj delovanja v prosvetnih društvih le dobrobit članstva, in te ni, če ni zdravja in če ni zdravstvene vzgoje. Res je, mnogo tega koristnega dela je bilo opravljenega. A vendar moramo priznati, če hočemo biti pravični, da ni bila s tem delom pokrita potreba, niti ni bilo zagoščeno povpraševanje in zahteve članstva po zdravstveni vzgoji. Kajti eno ali nekaj predavanj na leto, to pač ni zadostno vzgojno delo. Zdravstvena predavanja so bile le priložnostne prireditve, bolj zaradi pestrosti repertoarja ali za spolnitev termina. Če smo tako delali dozdaj, nismo delali prav in čas nas sili, da začnemo delati drugače. Imel sem mnogo zdravstvenih predavanj in vsakokrat sem pri predavanju v prosvetnem društvu občutil, kakšen dogodek je bilo tako predavanje za slehernega poslušalca. Več let nazaj so se nekateri točno

spominjali posameznih besed in slik. Napeto so poslušali, po predavanju so mnogo med seboj razpravljali in potrdili so bili za to hvaležni.

Mislim, da bi Prosvetno društvo, ki

bi v svoj delokrog prevzelo sistematično zdravstveno vzgojo, pridobilo med člani mnogo simpatij, v javnosti pa več upoštevanja in ugleda, v slovenski skupnosti.

II. Zvezni svet

(3. marca 1937)

Navzoči: za PZ g. dr. Lukman, ravnatelj g. Zor; za mariborsko PZ tajnik g. Camplin; za dekanijo Črnomelj g. Valjavce, Cerkuico g. Kovačič, Kamnik g. Očepek, Kranj g. Blaj, Šk. Loko g. Podbevšek, Moravče g. Ferkulj, Novo mesto g. Škrbe, Radovljico g. Zalokar, Smartno g. Gornik, Trebnje g. Flajnik. Pismeno sta se opravičila dekan iz Škocjana g. Anžič, iz Ribnice g. dekan Skubic; telefonično pa g. dekan Zabret iz Št. Vida.

Sejo otvori predsednik Prosv. zveze g. dr. Lukman ter poda dnevni red, ki obsega:

1. realizacija predlogov in sklepov 1. zveznega sveta;
2. snov za bodoče prosvetno delo;
3. poročilo dekanjskih odborov;
4. program dekan. prosv. taborov;
5. slučajnosti.

Referat »Kako realizirati predloge in sklepe prve seje zveznega sveta« poda gosp. predsednik. V ta namen se pripravi do prihodnje seziije, ki se začne 1. oktobra, primerna snov.

Narodna obramba.

Iz narodno obrambne tvarine, ki obsega po večini zgodovino našega naroda, se pripravi 8 predavanj, ki naj se opremijo tudi z nazornimi sredstvi (diapozitivi), in sicer:

1. Najstarejši viri slovenske samostojnosti (zgodovinski, jezikovni, etnološki).
2. Naseljevanje Slovencev in poganska doba.
3. Pokristjanjenje Slovencev.
4. Boj za staro pravdo.
5. Preporod slovenskega naroda.
6. Slovenci in leto 1848.
7. Naš narodni problem v sedanjosti.
8. Naše narodno gospodarstvo.

Prosvetna zveza je rešila resolucijo o narodno obrambnem delu s tem, da je izdala predavanje g. dr. Česnika v obliki brošure: Naši narodnoobrambni problemi. V tej knjižici je zbranega toliko gradiva, da služi predavateljem vsaj za tri predavanja o diaspori, o naših izseljencih, in sodobnih problemih. Proučavanju lepote slovenske zemlje služijo predavanja, ki jih ima že na razpolago PZ, in sicer: o Gorenjski, Dolenjski in Notranjski, o naših planinah, Blejskem in Bohinjskem jezeru, o narodnih nošah, o šegah, običajih in narodnih pesmih.

Zvezni svet sklene, da naj tvori ta tvarina podlago za udejstvovanje v prosvetnih društvih na polju samobitnosti slovenskega naroda in pri narodnoobrambnem delu. Za bodoče leto naj bo tvarina predavanj: Kako branimo slovenstvo, katerega bi gotovi krogi radi črtali iz zgodovine in zemljepisja.

Socialno delo.

Socialne naloge, katere je kot nujno potrebne predlagal prvi zvezni svet, bi se realizirale s tem, da osnuje vsako društvo, pri katerem so včlanjeni tudi delavci, socialne krožke, kjer naj sodelujejo zlasti delavci in delavke; seveda morajo biti ti krožki stanovsko ločeni za moške in ženske. Vsako društvo pa mora prirediti v bodoči sezoni vsaj troje predavanj, izmed katerih bi obravnavalo: 1. korporacijski sistem na podlagi Quadragesimo anno; 2. rešitev socialnega vprašanja v smislu okrožnice sv. očeta; 3. sodobna naloga delavske družine.

Nekaj te tvarine je obdelane tudi v Perniškovi brošuri: Zakaj nismo krščanski socialisti. G. predsednik toplo priporoča ponatis članka iz Bogoslov-

nega vestnika, ki ga je spisal dr. Ahčin o komunizmu in prinaša posebno aktualno tvarino, ki je uporabna za predavanja v društvih. Zvezni svet odobri te socialne smernice.

Stanovska zavest.

Da bi se vzbudila kmetijska stanovska zavest med člani in članicami prosvetnih društev, se predlaga sledeče:

1. Predavatelji naj obravnavajo vso snov z vidika kmečkega človeka. Snov naj se nanaša na kmečke razmere in se nasloni na zdrave osnove kmečke miselnosti. Ne sme podajati predavalne tvarine na ta način, da bi poslušalca vlekla z domače grude v tujino ali mesta. Vzgoja mora tudi celiti rane, ki se kažejo na kmečkem ljudstvu. Pobijati je treba grde razvade, bahavost, ošabnost, nadomeščati jih s stanovsko zavestjo; zatirati je treba grde razvade in nagnjenja do pravdarstva in širiti smisel medsebojne pomoči.

2. Igre, ki žalijo kmeta in njegov stan, naj enkrat za vselej izginejo z društvenih odrov. Vsaka igra naj se pred predstavo razloži navzočim in poudari njena idejna smer in vzgojni pomen. Društva naj pospešujejo povsod pristno domačo petje. Podpirajo naj tudi razmeram potrebno slovensko umetno pesem.

3. Širi naj se stanovska vzajemnost in pravilno pojmovanje združništva. Društva enega kraja naj bodo med seboj povezana in se medsebojno podpirajo. Predavatelji naj poudarjajo moč skupnosti; pokažejo naj tudi zglede take zavesti, ki še vlada med kmeti in to ob priliki porok, pogrebov in požarov.

4. Knjižnice naj se spopolnjujejo s knjigami takih pisateljev, ki obravnavajo snov, vzeto iz kmečkega življenja. Taki pisatelji so zlasti: Finžgar, Detela, Jaklič in Jurčič.

5. Na vseh prosvetnih tečajih, ki so namenjeni bodočim prosvetnim delavcem, naj se vedno podaja tudi psihologija našega kmeta.

6. V istem pravcu naj postopa tudi Radio oddajna postaja, ki naj pritegne tudi kmetijski živelj k sodelovanju.

7. Kmečka zveza se bo omejila pri svojem delu le na strokovno stanovsko izobrazbo kmečkih ljudi; prosvetna društva pa naj širijo v smislu gornjih načel splošno izobrazbo podeželja tako v narodnem, socialnem in verskem smislu.

Na ta način bo mogoče, da bodo prosvetni delavci gradili in pospeševali pravo kmetijsko stanovsko, delavsko in obrtniško zavest, ki je v zadnjem času skoro izginila iz delavnih stanov.

Zdravstvena vzgoja.

Zdravstvena vzgoja in organizacija zdravstvenega dela po prosvetnih društvih bo nekaj čisto novega. Da se uresniči resolucije, ki so bile na seji I. zveznega sveta sprejete, se predlagajo sledeči sklepi:

1. V vsakem društvenem odboru naj bo tudi odbornik za treznost. Ta odbornik bo obenem tudi skrbel za zdravstveno vzgojo. Njegova naloga je, da prireja zdravstvene ure, katere naj bi bile vsak mesec v društvu. Teh zdravstvenih ur naj se poslužujejo predvsem člani in članice. Tvarino za tako uro bo odbornik za zdravje prejemal mesečno in sicer tiskano kot prilogo Prosvetnega vestnika. Druga njegova naloga bo, da enkrat ali dvakrat na leto organizira zdravstveno predavanje za vso župnijo, torej tudi za nečlane. Na tem predavanju pa nastopi kot predavatelj zdravnik. Tretja njegova naloga je, da pripravi v domačem društvu higijensko razstavo in zdravstveni tečaj, ki traja 8 dni. Vsak dan tekom tečaja je eno zdravstveno predavanje. Sodelujejo na takem tečaju: zdravnica, ki ima posebna predavanja za žene in dekleta, zdravnik in pa vodja razstave, ki ima več predavanj o treznosti. Take razstave in tečaji so brezplačni, če se društva pravočasno priglasiyo takoj po 1. aprilu, ko še niso finančni viri izčrpani. Sicer pa stanejo 1.500 Din. Na zdravstvenih tečajih se predvajajo posebni filmi in diapozitivi.

2. V vsakem dekanijskem odboru naj bo po možnosti tudi zdravnik, ki ima v skrbi zdravstvene razmere za

dotični okraj. Zdravniki po navadi radi sodelujejo. Banovinski zdravniki morajo celo vsako leto održati vsaj 10 predavanj v svojem okraju.

3. Pri glavnem odboru PZ naj prevzame referat za zdravstvo in za treznost zdravnik, katerega naloga je, da sestavi celoletni program za zdravstvene ure, preskrbi tvarino, organizira skupino predavateljev zdravnikov, kateri so na razpolago podeželskim društvom, zlasti tam, kjer ni domačih zdravnikov na razpolago. PZ nabavi v ta namen ponazorovalna sredstva za zdravstvo: filme, diapozitive, slike — v kolikor jih nima na razpolago Higijenski zavod.

PZ je s tem sprejela novo važno nalogo v svoj delovni program. Skrb za zdravje in vzgoja za zdravstveno delo bo odslej nova panoga, ki se bo širila po naših društvi. S tem je uresničena tudi ena prvih želja in namenov, katero je imel pokojni dr. Krek, ko je ustanavljal izobraževalna društva. Sam je bridko občutil posledice mazaštva, ko je izgubil že v nežni mladosti očeta, ki je šel namesto k zobozdravniku k čevljarju v Kamnik, da bi mu izdrl zob. Posledica je bilo zastrupljenje, vsled katerega je sledila smrt njegovega očeta.

Zvezni svet je vse zgoraj navedene smernice in predloge odobril in s tem postanejo obvezne in veljavne za vsa društva in celotno organizacijo. Vsi navzoči so pohvalili enotnost dela in način tega delovanja. Težave s predavatelji se bodo zmanjšale, zbirka diapozitivov se bo spopolnila z novimi serijami, tvarina pa bo obdelana poljudno in bo namenjena vsem. Lepi uspehi higijenskih razstav in zdravstvenih predavanj dajo upanje, da bo PZ tudi na tem področju naš narod dvignila na ono stopnjo zdravstvene kulture, kakršno zavzemajo ostali evropski narodi.

Obvezna predavanja.

Ker pa vse obširne tvarine ne bo mogoče obdelati v enem letu, temveč postopoma, se določijo obvezna predavanja, katera morajo imeti v pri-

hodnji zimski sezoni, to je od 1. oktobra do 30. aprila, vsa društva:

1. Dokazi slovenske samobitnosti.
2. Slovensko ozemlje in njene pridobitne sile.
3. Pomen slovenskega naroda za Jugoslavijo.
4. Stanovska ureditev držav.
5. Rešitev socialnega vprašanja v smislu okrožnice sv. Očeta.
6. Sodobna naloga delavske družine.
7. Zdrav dom.
8. Treznost med našo mladino.
9. Kmet, jedro narodnega občestva.
10. Ohranimo umetnostne spomenike, šege in običaje na kmetih.

Da bi bila ta predavanja bolj privlačna, naj se opremijo tudi s slikami. Predavanja bodo izhajala tiskana v Vestniku PZ tako, da si bodo društva lahko medsebojno pomagala tudi s predavatelji. Društvo, ki bo imelo vseh 10 predavanj, dobi na prosvetnem polju 100 točk, če se udeleži teh predavanj vsaj 75% članstva.

Tekme so obvezne za vsa prosvetna društva, katere naj vodijo dekanjski odbori.

Poročila dekanjskih odborov.

Za kamniško okrožje poda poročilo predsednik g. Ocepek. Zbral je več vzrokov, ki nujno vodijo do medsebojnega prepira med društvi in med društvenimi voditelji. Vsled gospodarske krize morajo tudi duhovniki zahtevati od društev finančne prispevke za vzdrževanje cerkv. doma. Treba je skrbeti za streho, za kurjavo in razsvetljavo. Zato naj društva upoštevajo to in radevolje priskočijo na pomoč, če gre za vzdrževanje domov in dvoran. Nekaj sporov je nastalo tudi zaradi novo usmerjenih iger. Starejši igralci se zlasti branijo duhovnih in farnih iger, pri katerih sodelujejo vsi župljani. Tu se mora upoštevati sklep občnega zbora PZ, ki pravi, da naj bi v vsaki župniji na leto priredili vsaj dve duhovni verski igri, ki služijo poglobitvi verskega življenja.

Tudi zahteva, da morajo člani in članice društva vršiti zgledno versko življenje, izpolnjevati nedeljsko dolžnost in prejemati večkrat zakramente,

je povzročila v mariskaterem društvu spore. Od te zahteve pa ne more biti izvzet noben član in nobena članica, čeprav se še tako pridno udeležuje v društvu. Odsvetuje naj se članom, da bi obiskavali prireditve nasprotnih organizacij. Pri izbiranju iger naj ne odloča samo eden, temveč naj dramatični odsek pred seziijo predloži odboru tiste igre, katere nameravajo v bodočem poslovnem letu igrati. Pri izbiranju iger naj se upoštevajo gornja načela, kar se tiče iger na kmet-skih odrih. Referent pohvalno omenja nekatera društva, ki vzorno delajo in poleg tega še zidajo nove društvene domove, kakor n. pr. društvo v Komendi. Ostala društva v okrožju so obnovljena in se več ali manj udeležujejo pri dramatik in prosveti.

Litijsko okrožje, ki je po terenu eno najbolj hribovitih, beleži nekaj veselih dejstev, ki pričajo o zavednosti prosvetarjev. V Dolih na primer gradijo lesen dom. Živahno je tudi društvo v Štangi, kjer zidajo tudi prosvetni dom. Pri tem društvu je zlasti živahen pevski odsek, ki je v eni zimi priredil 12 koncertov. Vodi ga župnik g. Blažič. Celo na visokem Polšniku se je društvo obnovilo in živahno dela. Ker pa je težko dobiti pravo središče v dekaniji, zato predlaga dekan gosp. Gornik, naj se litijsko okrožje razdeli v dva dela. Eden bo imel središče v Šmartnem pri Litiji, drugi pa v Zagorju ob Savi. Pod novo zagorsko okrožje naj bi spadala društva: Zagorje, Loke, Medija-Izlake, Kolovrat, Sv. gora, Sv. Ožbalt in Radeče.

Za dekanijo Radovljico je podal poročilo g. Miha Zalokar, ki je poudaril, da je treba zlasti med doraščajočo mladino napeti vse sile, da jo pridobimo za naše organizacije. V radovljiskem okraju deluje 25 društev.

Škofjeloško okrožje je bilo nedavno osnovano. Poročilo je podal župnik g. Podbevšek kot predsednik okrožja. Pohvalno omenja, da se je društveno delovanje po nekaterih društvi lepo uredilo. Tako navaja za zgled prosv. društvo v Železnikih, ki je stavilo pogoj, da morajo vsi tisti, ki hočejo stopiti v društvo in niso še stari 20 let,

biti člani Marijanske kongregacije. Tudi v Stari Loki se je društvo ustanovilo in se takoj lotilo težavnega dela zidave prosvetne dvorane, ki lepo napreduje in članstvo vneto sodeluje. Prosvetno društvo v Bukovščici se je tudi poživilo. Škofjeloško društvo in z njim vse okrožje se pripravlja na prosvetni mesec, ki bo meseca julija. Obsegal bo prosvetni tabor v Škofji Loki, vprizoritev Pasijona in slično.

G. Kovačič poda poročilo za **cerkniško okrožje**. Na novo se je osnovalo društvo na Uncu. V ostalem se kaže živahno delovanje na Rakeku, Starem trgu, Blokah in Cerknici. Osnovani so v Cerknici iz svoje srede predavalni klub, ki je na razpolago ondotnim društvom.

Za trebanjsko okrožje je poročal župnik g. Flajnik iz Št. Ruperta. Dekanijski odbor še ni osnovan, vendar pa nekatera društva zelo živahno delujejo. Poudaril je, da je z električno razsvetljavo prišlo tudi novo prosvetno delo v okraj, kjer so zlasti zaželjena skioptična predavanja. Povsod se kaže složno delo. Nujno pa je, da se osnuje okrožni odbor, ki bi pomagal zlasti s predavatelji.

Belokranjsko okrožje, za katerega poda poročilo šolski nadzornik g. Valjavec, je priredilo tridnevni tečaj v Črnomlju, katerega se je udeležilo 50 fantov, iz vsake župnije vsaj štirje. Delovnih društev je 7. Upati je, da se društvo v Adlešičih obnovi. Tudi na Radovici se je osnovalo novo društvo. Primanjkuje pa seveda prosvetnih delavcev. Društva naj bodo v stalni zvezi z okrožnimi predsedniki. Celoletno bilanco v mesecu septembru pošljejo naravnost Zvezi.

Novomeško okrožje zastopa g. Škrbe. Okrožje je osnovalo klub predavateljev v Novem mestu, katerega tvorijo poleg duhovščine člani starejšinstva. Društva so se skoro povsod obnovila in se opaža živahna delavnost, zlasti v Šmihelu, Prečni, Vavti vasi, Toplicah, Šempetru, Mirni peči in Soteski.

V moravškem okrožju vlada živahno zanimanje za društveno delo, kot poroča zastopnik g. Ferkulj. Treba je velike previdnosti in strogih pogojev

na sprejem v društvo, da se ne vrinejo elementi, ki niso naši ne po duhu, ne po življenju. Veselje je videti zlasti naše fante, ki se zelo radi oklepajo naše organizacije in prihajajo redno k tedenskim sestankom.

Kranjsko okrožje, zastopano po gošpodu Blaju, se pripravila na prosvetni tabor, ki bo 11. julija v Kranju. Okrožje je osnovalo klub predavateljev, ki šteje 5 članov in so na razpolago okoliškim društvom. Da bi prosvetni tabor v Kranju čim lepše dosegel svoj namen, zato se bo 4. julija vršila po vseh društvih tudi verska priprava s skupnim obhajilom vsega članstva na tabor. Poleg programa bo obsegala slavnost tudi prosvetno razstavo v Kranju in zgodovinsko razstavo mesta Kranja in Trnava. Društva so vsa obnovljena in delujejo. Težave povzročajo le člani delavskih organizacij, ki so pretrgali stike z našimi prosvetnimi društvi.

Navzoči sprejemajo poročila dekanijskih referentov na znanje.

Prosvetni tabori.

Zvezni svet je sklenil, da je obvezno za vsako prosvetno okrožje, da priredi skupni prosvetni tabor v letnem času. Tabor ima za vsa okrožja enak program, ki je sledeč:

1. Ob 10 dopoldne slovesna služba božja, katere se udeležijo vsa društva, odseki in krožki iz vsega okraja in to z zastavami, v krogih in narodnih nošah. Med sv. mašo naj bo ljudsko petje. Pojejo naj se pesmi, ki so se pele v dnevih kongresa. Cerkevni govor naj bo: katoliška Cerkev pospeševaljica slovenske kulture.

2. Ob 11 otvoritev prosvetnega tabora pred cerkvijo po dekanijskem predsedniku. Nato sledi:

a) Slavnostni govor: Dokazi slovenske samobitnosti. V govoru naj se tudi

omeni 20 letnica majske deklaracije; konča naj se s skupno pesmijo »Hej Slovenci!«

b) Drugi slavnostni govor: Naša sodobna socialna naloga, v katerem naj se omeni 20 letnica Krekove smrti. Konča naj se točno ob 12. uri s himno »Povsod Bog«.

3. Popoldne ob 2. uri pete litanije z ljudskim petjem.

4. Ob 3. uri nastop slovenskih fantov z gimnastičnimi vajami in nastop slovenskih deklet. Vmes nagovor: Sodobna naloga naše mladine, ki naj se konča s fantovsko himno.

Kjer ni mogoč nastop z gimnastičnimi vajami, naj domači fantje prirede narodno igro »Stehvanje« in naj dekleta nastopijo s simboličnimi vajami in simboličnim rajanjem.

5. Ob 4. uri nastop pevskih zborov okrožja, ki naj traja kakih 30 minut in naj se zaključi z nagovorom: Pomen slovenske pesmi.

Po možnosti naj se priredi tudi srečolov v korist centralnega prosvetnega doma v Ljubljani.

Kot dnevi prosvetnih taborov se določijo: v Litiji 20. junija, mesto Ljubljana in okolica 4. julija v Ljubljani-Trnovo; v Kranju 11. julija, v Škofji Loki 18. julija; pri Sv. Gregoriju 25. julija, v Radovljici 8. avgusta.

Dekanijski odbori, ki še niso določili kraja in dneva, se naprošajo, da to nemudoma store.

Pri slučajnostih se prosijo navzoči, naj pospešujejo kolikor mogoče naš tisk, med drugim tudi tednik Radio Ljubljana. Predlog, da bi se vpeljali stari znaki, se je odklonil. Prihodnji zvezni svet se bo vršil prvo sredo v juniju, to je 2. junija.

Predsednik zaključi zvezni svet in se zahvali delegatom, ki so prišli na to zborovanje.

Kulturni obzornik

Janez Jalen: »Lesena peč«, norčava burka v treh dejanjih. Pisatelj in dramatik Janez Jalen, ki je pred leti napisal svojevrstno trilogijo, Dom, Srečja, Bratje, je izdal lausko jesen

resno igro v treh dejanjih. Grobovi. Igra je tako preprosto zgrajena, da jo je marsikdo, ki jo je na hitro prebral, smatral za navadno zgodbo strahov, za nekakega domačega Mlinarja in nje-

govo hči. Igralci pa, ki se začno bolj podrobno ukvarjati s snovjo, spoznajo, da sploh noben strah ne nastopi, ampak da vstajajo pred očmi od trpljenja do onemoglosti izmučenih duš le prividi, podobe ljudi, s katerimi so bili, dokler so živeli, tesno povezani. Odpre se jim neizčrpna vsebina, povezana v izklesan govor, v katerem je Jalen naravnost mojster.

Še bolj kakor z »Grobovi« je pa Jalen ustregel našim odrom z »Leseno pečjo«. Kratka vsebina te igre je takale: V malem podeželnem mestecu ni miru in ga ni. Zato ga ni, ker hodi v gostilno pri Piskerniku v malo izbico, kjer se zbirajo prijatelji in znanci, prisluškovat pisar Kokalj in pisari na višje oblasti anonimna pisma. Skriva se pa v peč, ki ni peč, ampak samo kulisa — lesena peč. Uženejo ga štirje prijatelji na ta način, da ga potegnejo z dvobojem. Bojujejo se namreč na

mesto na konjih na metlah, namesto s samokresi z bezgovkami, namesto s sabljami s praznimi vrečami. Ovađuh seveda vidi samo grozo in smrt. Za kazen mora samega sebe ovađiti svoji gospodovalni ženi, da je pri Piskerniku uščipnil točajko Pepco. Žena seveda temeljito z njim obračuna in mu za vse čase prežene veselje ovajati druge.

Burka je uprizorljiva na vsakem, tudi najmanjšem odru. Pozorišč je samo dvoje; mala izbica in jasa v gozdu. Igralcev nastopi devet, sedem moških in dve ženski.

Obe igri, Grobovi in Lesena peč, se naročata pri Samozaložbi Janez Jalen, Ljubljana, Vič. Na razpolago sta pa tudi pri Prosvetni zvezi v Ljubljani. Cena prvi je 15, drugi pa 16 Din. Društvo, ki kupi najmanj pet izvodov, je tri leta tantieme prosto.

Taksna prostost

Izpremembra v finančnem zakonu, za katero je Prosvetna zveza v Ljubljani prosila že dve leti, je končno uspela. Izpremenjena je pripomba 4., točka 4. k § 99a takole: Za cerkvene koncerte, javne vežbe sokolskih društev, koncerte in umetniške prireditve domačih pevskih zborov, kakor tudi gledališke predstave, prosvetni večeri, predavanja in koncerti domačih prosvetnih društev so pod pogojem, da se vse te prireditve vrše brez plesa, takse proste. Ta uredba bo gotovo dobrodošla vsem društvom, ker ne bo treba rabiati za društvene pri-

reditve državnih vstopnic, za katere so morali doslej plačevati 20%. Ta uredba stopi v veljavo 1. aprila. — V imenu 246 prosv. društev se iskreno zahvaljujemo gg. ministroma dr. Kreku in dr. Korošcu za to uslugo!

Naše prosvetne organizacije bodo s tem prihranile letno vsaj 500.000 Din. Borba za to se je vodila od leta 1924 dalje. Ob času režima, ko so bili slovenski ministri v polni moči, se ni posrečilo niti nasprotnim organizacijam doseči te ugodnosti. Zopet dokaz, kdo ima srce za našo slovensko prosveto!

Vsebina: Dr. Ivo Pirc: Organizacija zdravstvenega dela in zdravstvene vzgoje v društvu. — II. Zvezni svet. — Kulturni obzornik. — Taksna prostost.

Uprava: Pisarna Prosvetne zveze, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7. — Odgovorni urednik in izdajatelj Vinko Zor, Sv. Petra c. 80. — Za Zadržno tiskarno v Ljubljani: Maks Blejec